

YAŞAM

HEKİM ve

İzmir Tabip Odası Yayını 2002/03

Norman
Rockwell

TUNA NEHRİ AKMAM DIYOR...

Halis Ulaş*

Yaşamımızın ilk günlerinde, henüz gözlerimizi açamayacak kadar küçükken hoş geldin hediyesi olarak yakamıza takılan ışıltılı bir metal olarak tanışırız altınla. Kuyumcu vitrinlerindeki göz alıcı ışıltısıyla, sevdiğimizin parmağına takılan yüzüğün heyecanı, kötü günler için yastık altında saklanılan bileziklerin garantisıyla altın, yaşamımızdaki varlığını sürdürür. Duygulara aracı yap(tır)ılan altın gerçekten masum mu? Yoksa Keynes'in dediği gibi "*Barbar bir eski kıymetli meta*" mı?

Paranın tarihsel gelişiminde, metalar kendi değişim-değerlerini evrensel olarak, altın şeklinde ifade ettikleri andan itibaren, altın kendi değişim-değerini bütün metalarda ifade eder. Birbirlerine değişim-değeri kazandırmakla metalar, altına genel eşdeğer ya da para biçimini vermiş olmaktadır. Genel eşdeğer ya da para biçimini alan altın zenginlik arzusunun nesnesi olarak savaşların, sömürgeciliğin temelinde hep var olmuştur. Sermayenin küreselleştiği günümüzde de zenginlik hırsının vahşi çekiciliği büyük sermaye sahiplerini altının olduğu ülkelere çekmektedir.

Romanya da altın rezervlerine sahip ve yabancı sermaye için albenisi olan ülkelere biridir. Topraklarındaki altın rezervleri yabancı sermaye ortaklığı olan şirketler tarafından çıkarılmaktaydı. Ancak 30.1.2000 günü Romanya'nın Oradea kentinde, Romanya Devletinin REMİN şirketi ile Avustralya'nın Perth kentinde kurulu ESERALDA şirketinin ortaklaşa sahip olduğu AURUL altın madeninde yaşanan felaket sonrasında altının görkemli ışıltısı kara bir ölüme dönüştü. Avrupa Parlamentosu 22.02.2000 tarihinde aldığı kararla Tuna Nehri'ndeki siyanür felaketini değerlendirdi. Bu değerlendirme sonucunda;

"1- Altın madenindeki Siyanür ve Ağır Metal (Kurşun, Arsenik gibi) dolu Atık Barajının taşması sonucu, aşırı miktarda "siyanür" içeren 100.000 m³ suyun,

Romanya'nın Somes ve Lepos, Macaristan'ın Tisza, Sırbistan ve Bulgaristan'ın Tuna nehirlerini kirlettiği,

2- Avrupa'nın en önemli sulak arazisi olan, 4.300 km² genişliğindeki Tuna deltasının kirlilikten temizlenmesi gerektiği,

3- Suda normal düzeyden 700 kez daha fazla bulunan siyanür çok miktarda balığın, kuşun, sudaki diğer canlıların ölümüne neden olduğunu,

4- Altın madenindeki siyanür kazasında sulara karışan "ağır metaller" doğal ekosistemin zarar görmesine, biyodönüşümün yok olmasına, canlıların besin zincirinin, içme suyu ve tarımsal su kaynaklarının kirlenmesine yol açmış; özellikle balıkçılar ve yerel turizmciler olmak üzere bölgede yaşayanları olumsuz bir biçimde etkilediği saptanmıştır."

Altın kimileri için ışıltılı bir zenginliğin kaynağı olurken kimileri içinse felaketlerin sebebi olabilmektedir. Yaşadığımız 21. yüzyılda teknoloji her geçen gün karmaşıklaşmakta; karmaşık teknolojiye sahip olanlarda, olmayanları

kendilerine bağımlı hale getirmekte. While Sutcliffe'in 1972 yılında belirttiği gibi, "*Teknoloji daima metropolitanin tekelinde olmuştur. Gelişmemiş bölgelerde tam bir endüstriyel yapı oluşturmak mümkün olamamaktadır. Çünkü bu bölgelerin halklarının aynı anda hem endüstriye, hem de en karmaşık, yüksek teknolojiye sahip olma şansları bulunmamaktadır.*" Altın çıkarma teknolojisi de bu gelişmeden nasibini almıştır. Böylece az gelişmiş ülkeler topraklarında bulunan altını çıkarabilmek için uluslararası şirketlerin teknolojilerine muhtaç hale gelmişlerdir.

İnsanlık tarihi boyunca altın, kimi zaman güzelliğin tamamlayıcısı, kimi zaman yaşamın garantisi, kimi zaman da sevginin ifadesi şeklinde sarı ışıltılarını saçmıştır. Altının sarı ışıltısı kazındığında ise iktidar hırsının, sömürünün, yoksulluğun, savaşın, göz yaşının ve Romanya'da olduğu gibi çevre felaketlerinin, saklandığı görülür.

(*) DEÜTF, Psikiyatri AD. İzmir Tabip Odası Üyesi

Siyanürün çevre ve insan sağlığına etkisini Dilek Taşı Öner mi?

Fotoğraf: Işık Özdal, Bergama Dilek Taşı ve Asklepiyon.